

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 43/2002 vp**

Hallituksen esitys laiksi sosiaalisesta luototuksesta, laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta sekä laiksi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä syyskuuta 2002 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi sosiaalisesta luototuksesta, laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta sekä laiksi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 142/2002 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Eija Koivuranta ja projekti-päällikkö Pirjo Sarvimäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö
- professori Olli Mäenpää
- oikeustieteen lisensiaatti Maija Sakslin
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sosiaalisesta luototuksesta. Kunta voi järjestää sosiaalihuoltoon kuuluvaa sosiaalista luotonantoa päättämässään laajuudessa. Sosiaalinen luotto voidaan myöntää henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuullista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta. Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset laeiksi sosiaalihuoltolain sekä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Esitys liittyy vuoden 2003 talousarvioesitykseen. Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2003 alusta lukien.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa ehdotettua sääntelyä arvioidaan perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännösten ja perustuslain 21 §:n oikeusturvasäännösten kannalta. Esityksessä katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Asian tulkinnanvaraisuuden vuoksi hallitus on kuitenkin pitänyt suotavana, että esityksestä hankitaan sen eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yhdenvertaisuus

Sosiaalinen luototus on sitä koskevan lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin perusteella kunnan vapaaehtoinen tehtävä. Jos kunta päättää järjestää sosiaalista luototusta, sen tulee määritellä luoton myöntämisen perusteet ottaen huomioon lain säännökset. Sosiaalisen luoton myöntämisestä säädetään lain 4 §:ssä.

Mahdollisuus saada sosiaalista luottoa voi vaihdella kunnittain. Kuntien asukkaat ovat näin ollen eri asemassa riippuen siitä, onko kunta päättänyt järjestää sosiaalista luototusta. Tällainen luototus on kuitenkin luonteeltaan sosiaaliturvan muita muotoja, erityisesti sosiaalipalveluja ja toimeentulotukea täydentävä. Sosiaalinen luotto ei kuulu perustuslain 19 §:ssä turvattujen oikeuksien alaan. Ehdotetun kaltainen täydentävä sosiaaliturvan muoto soveltuu kuntien vapaaehtoiseksi tehtäväksi etenkin, kun otetaan huomioon kuntien asukkaille perustuslain 121 §:ssä turvattu itsehallinto, joka voi johtaa merkittäviinkin kuntakohtaisiin eroihin itsehallinnon piiriin kuuluvissa asioissa. Ehdotus ei ole ongelmallinen perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntelyn kannalta.

Muutoksenhakurajoitus

Sosiaalisen luoton myöntämistä tai määrää koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei 2. lakiehdotuksen 49 §:n 1 momentin mukaan saa hakea muutosta valittamalla. Luoton hakija voi näin ollen saada viranomaisen päätöksen hallinto-oikeuden käsiteltäväksi, mutta jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei ole mahdollinen.

Oikeus hakea muutosta turvataan perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan lailla. Muutoksenhakuoikeus on perustuslain mukainen pääsääntö, josta on toisaalta mahdollista säätää lailla vähäisiä poikkeuksia (ks. HE 309/1993 vp, s. 74/II, PeVL 12/2002 vp, s. 6/I).

Ehdotettu muutoksenhakuoikeuden rajoitus kohdistuu hallinto-oikeuden päätöksiin laissa täsmällisesti rajatuissa asioissa, joissa 1. lakiehdotuksen 4 §:n perusteella on kysymys harkinnanvaraisen edun myöntämisestä. Jatkovalitusmahdollisuuden avoinna pitäminen ei näissä asioissa ole hakijan oikeusturvan kannalta välttämätöntä (ks. PeVL 19/2002 vp, s. 3/II). Muutoksenhakurajoitus ei vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Muita seikkoja

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä tulee lakiehdotuksen 10 §:n mukaan selvittää hakijan oikeus saada toimeentulotukea ja ehkäisevää toimeentulotukea. Tarkoitus on, että toimeentulotuen saaminen ei ole sosiaalisen luoton myöntämisen este ja että luoton saamisen ei toisaalta tule johtaa toimeentulotuen pienenemiseen. Sääntelyn tämä tarkoitus ei käy selvästi ilmi 10 §:stä. Valiokunnan mielestä on aiheellista harkita, tulisiko pykälässä todeta selvyyssyistä, että sosiaalinen luotto ei korvaa perustuslain 19 §:n 1 momentissa jokaiselle turvattua oikeutta välttämättömään toimeentuloon.

Esityksen perustelujen mukaan kunnan ja luontonsaajan välisestä sopimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riidat tultaneen käsittelemään yleisissä tuomioistuimissa. Kunnan viranomaisen päätös luoton myöntämisestä perustaa kuitenkin julkisoikeudellisen oikeussuhteen. Riidat luotosta tai sitä koskevan päätöksen toteuttamiseksi tehdystä sopimuksesta ovat näin ollen sosiaalihuoltolain 51 §:n mukaisesti hallinto-oikeuden ratkaistavia. Lakiin on selvyiden vuoksi aiheellista lisätä tästä maininta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Paula Kokkonen /kok	Pekka Nousiainen /kesk
jäs.	Tuija Brax /vihr	Heli Paasio /sd
	Esko Helle /vas	Osmo Puhakka /kesk
	Gunnar Jansson /r	Pekka Ravi /kok
	Saara Karhu /sd	Ilkka Taipale /sd
	Johannes Leppänen /kesk	vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.